

Lettokehräsammal

Kärrmörkia

Moerckia hibernica sensu lato

Uhanalaisuusluokka (IUCN): silmälläpidettävä (NT)

Luonnehdinta

Lettokehräsammal on kellan- tai vaaleanvihreä maksasammal. Sekovarret ovat 1–3,5 cm pitkiä ja 3–7 mm leveitä, läpikuultavia ja kiiltävähköjä. Reunat ovat lähes tasaiset tai kähäräiset ja hampaattomat. Sekovarressa on selvästi havaittava 1–2 mm leveä keskisuoni. Varmasti lajin tunnistaa keskisuonella olevista liuskaisista koiraspesäkkeiden suojussuomuista. Lettokehräsammalen voi tunnistaa myös voimakkaan tunkkaisen perunakellarimaisen tuoksun perusteella.

Elinympäristö ja levinneisyys

Lettokehräsammal kasvaa kosteissa elinympäristöissä kalkkivaikutteisilla valoilla ja avoimilla kasvupaikoilla. Sitä tavataan letoilla, lettorämeillä, lettokorvissa ja toisinaan myös saranevoilla sekä pajuluhdissa. Lettokehräsammalta on tavattu myös järvien ohutturpeisilta lettomaisilta rannoilta ja vesistöjen varsilta, koskien ja purojen sekä järvien rantakiviltä, kalkkialueiden soistuneista painanteista sekä vanhoista kosteista louhoksista. Kasvualusta voi olla turve, ruoho- ja heinäkarike, märkä kivennäismaa tai rantakivi. Lettokehräsammalta tavataan harvinaisena Etelä-Suomesta käsivarren Lappiin.

Nykytila ja uhkatekijät

Lettokehräsammalen vanhoja kasvupaikkoja on hävinnyt erityisesti Etelä-Suomesta ojitusten ja rakentamisen seurauksena. Nykyäänkin lettojen umpeenkasvu ja ojitusten pitkäaikaisvaikutukset uhkaavat lajia. Elinympäristöjen umpeenkasvua aiheuttavat vesien rehevöityminen, lettojen ja rantojen laidunnuksen loppuminen sekä typpilaskeuma.

Hoitosuositukset

Lettokehräsammalen kasvupaikka tulisi rajata kokonaan ojitusten ja muiden vesitalouteen kuivattavasti vaikuttavien toimien ulkopuolelle. Osa esiintymistä on laajoilla suoalueilla, jolloin pelkkä välittömän kasvupaikan rajaaminen toimien ulkopuolelle ei takaa lajin säilymistä. Tällöin suotuisan vesitalouden säilyminen voidaan parhaiten turvata laajemmalla suojelualuerajauksella. Osa lajin kasvupaikoista on metsälain erityisen tärkeitä elinympäristöjä (letot Lapin läänin eteläpuolella, pienvesien välittömät lähiympäristöt), joiden ominaispiirteiden muuttaminen on kielletty. Monet sammalen kasvupaikoista ovat todennäköisesti METSO-ohjelmaan sopivia kohteita (puustoiset suot ja soiden metsäiset reunat). Vesitalouden ennallistaminen luonnonhoitotyönä on tarpeen joillain kohteilla.

Lähteet

Piippo, S. 2009. *Moerckia hibernica* – vaarantunut. Teoksessa: Laaka-Lindberg, S., Anttila, S. & Syrjänen, K. (toim.). 2009. Suomen uhanalaiset sammalet. Suomen ympäristökeskus, Helsinki. S. 173–175. Verkkokulkaisuna: <http://hdl.handle.net/10138/38824>

Kuva: Riikka Juutinen